

LAHDEN AMMATTIKORKEAKOULU
Lahti University of Applied Sciences

KAPPALEEN KIRJOITUSPROSESSI - IDEASTA VALMIIKSI DEMOÄÄNITTEEKSI

LAHDEN
AMMATTIKORKEAKOULU
Musiikki- ja draamainstituutti
Musiikkipedagogi
Opinnäytetyö
Syksy 2012
Elina Syrjälä

Lahden ammattikorkeakoulu
Musiikin ala

SYRJÄLÄ, ELINA: Kappaleen kirjoitusprosessi- ideasta valmiiksi
demoäänitteeksi

Instrumenttiopetuksen opinnäytetyö, 17 sivua, 3 liitesivua

Syksy 2012

TIIVISTELMÄ

Tässä taiteellis-toiminnallisessa opinnäytetyössäni käsittelen luovaa prosessia demoäänityksen valmistusprosessin kautta. Sävelsin ja sanoitin kappaleet yhdessä työparini kanssa, ja soitamme molemmat myös demolla. Työparini soittaa piano- ja viuluosuudet ja minä laulan. Lopun yhtyeen kokosimme muusikkoystävistämme. Kappaleiden kirjoittaminen ja äänittäminen ajoittui vuosiin 2011–2012.

Halusin pohtia työssäni luovan prosessin lainalaisuuksia ja sitä, onko niitä ylipäättään olemassa. Keräsin aineistoa haastattelemalla muusikoita ja lauluntekijöitä. Etenen oman projektin kuvailusta yleisempään pohdintaan siitä, mitä luova prosessi sisältää, millaisia vaiheita siihen kuuluu ja mitkä tekijät vaikuttavat sen etenemiseen. Omia kokemuksiani peilaan haastattemieni muusikoiden kokemuksiin. Lopussa pohdiskelen kysymyksiä, jotka nousivat esille projektin edetessä, kuten sitä, mikä on inspiraation merkitys prosessissa. Kirjallisen osion lisäksi työssäni on liitteenä valmis demo.

Käytin aineistona myös projektin aikana kirjaamiani ajatuksia. Jälkeenpäin huomaan, että kaikki osiot vaikuttavat paljon selkeämmiltä näin kauempaa katsottuna. Uskon tämän ensimmäisen projektin tarkastelun selkeyttävän paljon ajatuksiani siitä ja helpottavan seuraavaan vastaavaan ryhtymistä.

Asiasanat: Luova prosessi, laulukirjoitus, nauhoittaminen, demoäänite

Lahti University of Applied Sciences
Degree Programme in Music

SYRJÄLÄ, ELINA: Songwriting process – from an idea to a demo recording

Bachelor's Thesis in Instrument Education, 17 pages, 3 pages of appendices

Autumn 2012

ABSTRACT

In my thesis, I go through the process of making a demo. I composed and wrote the songs together with my co-writer, and we both perform in that demo. She plays the piano- and violin parts, and I sing. The rest of the band is formed of our musician friends. The composing and recording of the songs took place in 2011-2012.

With my thesis I wanted to find out what actually happens in a creative process and if there are any guidelines when it comes to composing and recording tracks. I'll start with describing our project, and then I'll go through what parts a creative process includes. I'm going to reflect my own experiences with the ones I got by interviewing musicians and songwriters. At the end, I'll think over a couple of the questions that I came across during the project, like what is the importance of inspiration in a creative process. I attached the demo recording as one of the appendices.

As one reference material, I used my diary that I wrote during the project. Now that the process is over, it is interesting to see how clear it all seems. I believe that looking this closely to the first creative project, the next one will be much easier to start.

Key words: creative process, songwriting, recording, demo recording

SISÄLLYS

1	JOHDANTO	1
2	OMA LUOVA PROSESSI	3
2.1	Alkuvaihe	3
2.2	Harjoitteluprosessi	3
2.3	Viimeistely	4
2.4	Nauhoittaminen	4
3	MUUSIKOIDEN JA LAULUNTEKIJÖIDEN AJATUKSIA LUOVASTA PROSESSISTA	6
3.1	Aineiston kerääminen	6
3.2	Ideat	6
3.3	Sanoittaminen	7
3.4	Säveltäminen	8
3.5	Sovittaminen	9
3.6	Nauhoittaminen	10
4	POHDINTOJA MATKAN VARRELTA	12
4.1	Eteneekö prosessi samalla tavalla?	12
4.2	Milloin kappale on valmis?	12
4.3	Onko inspiraatio aina läsnä?	13
4.4	Onko lopputulos erilainen kuin kuviteltiin?	14
5	PROJEKTIN JÄLKEEN	15
	LÄHTEET	17
	LIITTEET	18
	LIITE 1 Esimerkkejä kappaleista	18
	LIITE 2 Tiivistetty kuvaus prosessista	21
	LIITE 3 Demo äänite	23

1 JOHDANTO

Olen säveltänyt kappaleita niin kauan kun muistan, jopa ennen kun aloin soittaa mitään instrumenttia. Muistan säveltäneeni ja sanoittaneeni ensimmäisen kappaleen ollessani ala-asteella. Silloin ja vielä monta vuotta sen jälkeenkin kappaleet olivat vain minulle itselleni, en jakanut niitä muiden kanssa. Oikeastaan vasta tämän prosessin aikana olen esitellyt niitä ulkopuolisille ja työstänyt niitä muiden muusikoiden kanssa.

Ajatus tehdä aiheesta opinnäytetyö syntyi kuin itsestään. Olimme aloittelemassa projektia, johon olin säveltänyt ja sanoittanut kappaleen, ja etsin itselleni työparia, joka voisi sovittaa kappaleen kanssani ja soittaa piano-osuudet. Päämääränä oli, että saisimme kappaleen nauhoitettua seuraavan lukuvuoden aikana demoksi. Prosessin keskellä aloin miettiä, miten kappaleet ja niiden ideat ylipäättään syntyvät. Ajattelin, että olisi mielenkiintoista pohtia omaa prosessia ja verrata sitä muiden vastaaviin prosesseihin. Miten ideat kappaleisiin syntyvät, ja mitä tapahtuu matkalla valmiiksi sovitukseksi ja demoksi? Löytyykö minun ja muiden luomisprosesseista jotain yhteistä?

Työskentelin kesällä 2011 Lahden kaupungin kulttuuritoimen produktiossa, jossa tutustuin produktion äänimieheen ja sain mahdollisuuden päästä studiolle nauhoittamaan omia kappaleitani. Oli hienoa saada laajentaa prosessia pelkän kirjoitusvaiheen tutkimisesta valmiin demoäänitteen nauhoitukseen asti.

Kappaleet ovat valmistuneet kevään 2011 ja kevään 2012 välisenä aikana. Niiden oli alunperin tarkoitus olla akustisia, kokoonpanolle piano, laulu ja jouset. Halusimme kuitenkin kokeilla, mitä tapahtuu, kun yhtälöön lisättäisiin vielä rummut ja kitarat. Kutsuimme rumpalin ja kitaristin harjoituksiin, ja totesimme, että ne sopivat kokoonpanoon loistavasti. Prosessin kannalta oli myös mielenkiintoista tarkastella, mitä uudet muusikot, jotka eivät olleet mukana itse kappaleiden säveltämisessä ja sanoittamisesta, tuovat mukanaan musiikkiin. Kappaleet nauhoitettiin huhti–toukokuussa 2012.

Opinnäytetyössäni esittelen siis kappaleenkirjoitusprosessin ensimmäisistä vaiheista demonauhaksi asti: mitä tällä välillä tapahtui meidän projektissamme, ja mitä haastatteleman muusikot kertoivat omista luovista prosesseistaan.

Päätin edetä työssäni kappaleiden kirjoitusprosessin mukaisesti. Ensimmäisessä luvussa esittelen projektimme kulun. Toisessa luvussa kuvailen luovaa prosessia haastattelimieni muusikoiden kokemusten perusteella, tarkastelen sitä, miten se etenee ja millaisia työvaiheita siihen kuuluu. Kolmannessa luvussa käsittelen matkan varrella mieleen nousseita kysymyksiä ja koetan etsiä niihin ratkaisuja. Aivan työn lopussa on pohdintaosio, jossa kokoan yhteen ajatuksia siitä, miten projekti mielestämme onnistui, vastasiko se odotuksia ja mitä siitä opimme.

2 OMA LUOVA PROSESSI

2.1 Alkuvaihe

Projekti alkoi aivan yllättäen, kun äänimiehemme kysyi kesällä 2011, olisiko minulla valmiita kappaleita, joita haluaisin nauhoittaa. Olin juuri vähän aikaisemmin saanut yhden kappaleen luonnosteltua kokonaisuudeksi, ja sanoin, että voisin nauhoittaa sen ja jonkin toisen kappaleen. Koska itse olen huilisti, ajattelin etsiä itselleni työparin, jonka kanssa valmiit kappaleet voisi hioa loppuun ja joka pystyisi myös soittamaan piano-osuudet demolle. Kuin sattuman kaupalla tutustuin tällaiseen henkilöön syksyn aikana, ja hän lupasi saman tien olla projektissa mukana. Yhdessä aloimme harjoitella viikoittain. Teimme nuo kaksi kappaletta loppuun ja lisäksi harjoittelimme yhden parini aiemmin kirjoittaman kappaleen. Yhteistyömme sujui niin hyvin, että harjoittelun lomassa teimme yhteisvoimin vielä kaksi kappaletta lisää. Työnjakokin tuli kuin itsestään: työparini vastasi pääosin musiikista ja minä puolestani lyriikasta.

Demolle päätyneet kappaleet ovat syntyneet eri tavoin. Kaksi niistä olen säveltänyt ja sanoittanut yksin, ja työparini ja bändin kanssa olemme yhdessä sovittaneet ne meidän kokoonpanollemme sopiviksi. Kaksi kappaleista on tehty puoliksi työparini kanssa niin, että minä olen kirjoittanut tekstit ja hän säveltänyt musiikin. Yksi kappale on kokonaan työparini kirjoittama.

Demolle päätyi lopulta viisi kappaletta. Ensimmäisenä demolla on *My Song*, joka on työparini tekemä kappale. Toisena on *Fields of Sorrow*, kelttivaikutteinen kappale, jossa järki ja tunne käyvät vuoropuhelua. Hieman nopeatempoisempi kappale *My side of the Story* on kolmantena, ja neljäntenä raitana demolla on *Ninny*-niminen laulu. Fantasiamaailmassa liikkuva *Here and now* on demon lopetusraitana.

2.2 Harjoitteluprosessi

Harjoittelimme syksyn aikana kahdestaan viikoittain, ja ennen joulua aloimme nauhoittaa äänimiehemme kotistudiossa kappaleiden ensimmäisiä versioita. Näistä nauhoituksista sai hyvin käsityksen siitä, miltä jousisovitukset kuulostavat pianon

ja laulumelodian kanssa. Kappaleet alkoivatkin kirjoittaa itse itseään, ja pian aloimme kaivata pariin kappaleeseen bändiä taustalle. Löysimme rumpalin ja kitaristin, joiden kanssa aloimme uudelleen sovittaa ja työstää kappaleita. Usein harjoituksissa oli mukana myös nauhuri, jotta pystyimme kuuntelemaan uusia ideoita jälkeensä. Uusille instrumenteille sovittaminen tapahtui suurimmalta osin kokeilun ja improvisoinnin kautta. Parhaita ideoita kehiteltiin, ja osa niistä jäi pysyväksi osaksi kappaleita. Työparini on jousisoittaja, ja hän kirjoittikin kaikki jousisovitukset nuoteiksi. Bänditreenien lisäksi harjoittelimme edelleen myös kahdestaan työparini kanssa.

Esitimme yhden yhdessä tekemämme kappaleen koulun konsertissa konservatoriolla. Kappale oli *Ninny* (ks. liite 1 ja liite 3). Tähän kokoonpanoon kuului jousikvartetti, huilu, piano ja laulu. Demolle tuli samanlainen versio kappaleesta.

2.3 Viimeistely

Huomasin, että hieman ennen studioon menoa kappaleet olivat olleet jo niin kauan valmiina, että niistä alkoi kuulla jo korjattavia kohtia. Kahdenkeskisissä harjoituksissa muokkasimme vielä kappaleiden sanoituksia ja laulumelodioita paremmiksi. Jossain kappaleessa laulumelodia alkoi kuulostaa liian tylsältä, ja toisessa taas oli jokin rivi lyriikkaa, joka ei istunut muuhun tekstiin. Työstimme samalla myös uusia pieniä sovitusideoita. Varsinkin tässä kohdassa aloin pohtia sitä, milloin kappale oikeastaan onkaan valmis. Tuntui, että niiden työstämistä voisi jatkaa loputtomiin. Pikkuhiljaa alkoi jo syntyä uusia kappaleitakin, mutta päätimme, että emme työstä niitä yhdessä ennen kuin ensimmäinen demo on saatu kokonaan valmiiksi.

2.4 Nauhoittaminen

Nauhoitusprosessi alkoi jo oikeastaan harjoitusvaiheessa, kun äänittelimme zoom-nauhurilla harjoituksissa. Nauhoilta oli helppo kuulla kappaleita ikään kuin ulkopuolisen korvin ja kehitellä uusia ideoita ja tarkistaa aiempien sovitusten toimivuutta. Myös äänimiehemme kotistudiossa äänitetyistä kappaleiden raakaversioista oli hyötyä. Kun harjoituksiin sitten tuli mukaan uusi muusikko,

pystyin lähettämään hänelle kappaleen kuunneltavaksi ennen ensimmäisiä harjoituksia.

Ensimmäisenä studiopäivänä nauhoitimme pianoraidat ja suurimman osan jousista. Aikaa tähän kului yllättävän paljon. Toisena päivänä tarkoituksenamme oli nauhoittaa rummut ja lauluraidat, mutta teknisten ongelmien vuoksi ehdimme äänittää vain kappaleiden rumpuraidat. Seuraavana päivänä nauhoitimme loppuja jousiraitoja, akustisen kitaran ja suurimman osan lauluraidoista. Jäljellä oli enää sähkökitarat ja taustalaulut. Studioaikataulu siis venyi kolmesta nauhoituspäivästä kuuteen. Nauhoitimme raitoja lopulta kolmessa paikassa: äänimiehemme kotistudiolla, Koulutuskeskus Salpauksen tiloissa Orimattilassa ja Lahden musiikkiopistolla.

3 MUUSIKOIDEN JA LAULUNTEKIJÖIDEN AJATUKSIA LUOVASTA PROSESSISTA

3.1 Aineiston kerääminen

Oma prosessini laulun tekemisen ja sovittamisen parissa sai minut pohtimaan ilmiötä laajemminkin. Halusin verrata omia kokemuksiani muiden kokemuksiin.

Haastattelin tutkimustani varten kolmea muusikkoa keväällä 2012. Työssä esiintyvät nimet ovat keksittyjä, koska halusin suojata haastateltavien henkilöllisyyden. Ensimmäinen haastateltavani on Virtanen, sivutoiminen kitaransoitonopettaja. Hänellä itsellään on klassinen tausta, mutta hän opettaa kevyttä musiikkia. Hänellä on vuosien kokemus erilaisista bändikokoonpanoista ja niiden ohjauksesta. Hän myös kirjoittaa itse kappaleita. Olen ollut hänen yksityisoppilaanaan sekä ohjatussa bändissä. Tapasimme huhtikuussa 2012, ja äänitin haastattelun nauhalle. Toinen haastateltava on Laine, musiikkiteatteriopintojen kautta muusikoksi valmistunut singer/songwriter. Hänellä on kokemusta niin musiikkiteatteriproduktiosta kuin kappaleiden kirjoittamisestakin. Kolmas haastateltavani on Korhonen, kitaristi, jolla on kokemusta myös nauhoituspuolesta ja tuottamisesta. Hän on soittanut monessa rock-yhtyeessä ja kiertänyt niin Suomessa kun Euroopassakin niiden kanssa. Korhosen ja Laineen haastattelut toteutin sähköpostitse.

Yhteistä kaikille näille haasteltaville on se, että he ovat kirjoittaneet tai sanoittaneet itse musiikkia ja soittaneet useammassa kokoonpanossa. Lisäksi opinnäytetyössäni on mukana asiantuntija, jota en varsinaisesti haastatellut, vaan jolta olen kysynyt teknisistä yksityiskohdista. Tämä henkilö löytyy lähdeluettelosta.

3.2 Ideat

Haastatteleman laulun tekijät olivat kanssani samaa mieltä siitä, että idea tekstiin voi syntyä missä vain, mutta yleensä se tapahtuu ympäristössä, jossa ei ole musiikin äärellä. Julkisissa kulkuneuvoissa istuminen, ruohon leikkaaminen tai aamulehden lukeminen saattavat herättää ajatuksia ja tunteita, joista tulee

idea kirjoittaa kappale. Salo pohtii myös kirjassaan sitä, mistä idet tulevat ja vastaa siihen näin: ”Siitä että kuljet silmät auki, katselet tarkasti ympärillesi, siitä että välität asioista, on se välittäminen sitten rakkautta tai inhoa.” (Salo, 2006, 60).

Kappaleiden kirjoittamisprosessi on usein yksinäistä puuhaa. Itse kirjoitan mieluummin sanoituksia ja sävellyksiä yksin omissa oloissani kuin yhdessä muiden kanssa. Ensimmäisessä vaiheessa usein kirjoitan ylös kaikki ajatukset joita tulee, tiivistän ne myöhemmin muutamaksi pääkohdaksi, ja vain tärkeimmät ajatukset päätyvät laulettaviksi.

3.3 Sanoittaminen

Minun kohdallani sanoitukset syntyvät usein tarinasta tai ilmiöstä, jonka näen, toisia taas saattavat inspiroida kauniit kuvat tai maisemat. Laine kertoo, että hänelle kirjoittaessa on tärkeintä tunnelma ja tunne. Hän kertoo kirjoitusprosessistaan näin: ”Kirjoitan yleensä aina tekstin tunteen pohjalta, jolloin kappaleessa on usein yksi "perustunne" jonka pohjalle kappale rakentuu: mielessäni on jokin maisema tai tilanne, jota yritän kuvailla sanoin. Muistivihkoni ovat yleensä säveltämisen jäljiltä hassun näköisiä: täynnä sanoja ja yliviivauksia, mutta lopulta sieltä jostakin putkahtaa esille valmis teksti.” Hän korostaa myös, että rytmikka on yhtä lailla tärkeä: tekstin pitää olla laulettavaa ja sujuvaa.

Kappaleen kirjoitusprosessia voidaan siis lähestyä monella tavalla. Freud on tunnetussa analyysissään luovuudesta kuvaillut luomisprosessia niin, että jotkut lähiaikoina tapahtuneet asiat yhdistetään johonkin niitä muistuttavaan menneeseen tapahtumaan, ja vasta näiden yhdistelmä näkyy valmiissa luovassa tuotoksessa. Luomisen tarkoitus voi siis olla esimerkiksi omien sisäisten konfliktien käsitteleminen. (Heinonen 1998, 157–158.) Tämä tosin pätee vain olettaen, että sanoittaja ammentaa ajatuksia omasta henkilökohtaisesta elämästään. Beall taas kertoo kirjassaan, että lyriikan kirjoitukseen pätevät samat säännöt kuin hyvän novellin tai televisio-ohjelman kirjoittamiseen. On oltava omaperäinen katsontakanta ja mielellään jokin ristiriitatilanne olemassa, jotta tarina kiinnostaisi kuulijoita. Tähän kelpaa mikä tahansa vastakkainasettelu, esimerkiksi rikas–köyhä tai vahva heikko–asetelma. (Beall, 2009, 147 ja 188)

Inglis tuo esiin sen, että moni kuulija voi miettiä, mihin sanoituksia kappaleissa oikein edes tarvitaan. Hän esittää, että sanoituksilla voi luoda tarinan, jolla saa syvyyttä kappaleen tunnelmaan ja tulkintaan. Hyvät sanat myös osaltaan rytmittävät ja tukevat hyvää laulumelodiaa. Myös kuulijan on helpompi samaistua kappaleeseen, kun melodiaa ei hymistä pelkällä aa-tavulla. Hän voi tunnistaa tarinasta joitain tuttuja piirteitä, jotakin yhteistä omien kokemustensa kanssa. (Inglis 2010, 100–101.)

Tehdessäni töitä oman projektini parissa huomasin, että työparini hioo mieluummin sanoituksia rytmisesti mielenkiintoisiksi, ja minä taas teen sanavalintani tunnelmaltaan tarinaa tukeviksi. Sanoituksissa hänelle rytmi on tärkeintä, kun taas minä keskityn enemmän itse tarinaan.

3.4 Säveltäminen

Säveltäjä Lars Karlsson kertoo siitä hetkestä, jolloin hän ymmärsi haluavansa säveltää: ”Erään sairaalasta vapaan viikonlopun aikana istuin tapani mukaan kotona improvisoimassa pianon äärellä. Soitto hahmottui sävellykseksi, joka aivan uudella tavalla herätti sisäisiä tunteja. Minut valtasi syvä ja vapauttava tunne: juuri tätä haluan tehdä!” (Hako 2002. 35).

Tapoja on varmasti niin monta kuin on säveltäjiäkin, mutta moni muukin kertoo uuden kappaleen alkavan usein improvisoiden. Esimerkiksi Korhonen kertoo saavansa jonkin visuaalisen idean, jonka hän haluaa taivuttaa musiikiksi. Tällöin hän pohtii, miten saisi tämän näkymän kerrottua musiikilla, miltä se kuulostaisi.

Musiikin teorian merkityksestä haastateltavat ovat yksimielisiä. Sitä voi käyttää apukeinona, sillä täytyy tuntea säännöt, jotta osaisi rikkoa niitä. Hankalassa tilanteessa niistä voi hakea apua, mutta niihin ei kannata tukeutua liiaksi. Hyvä säveltäjä on siis ammattitaitoinen ja sen lisäksi hänellä täytyy olla voimakasta persoonallista näkemystä (Torvinen & Tuovinen, 2002, 11).

Klassisen musiikin säveltämisestä on kirjoitettu paljon, mutta kevyen musiikin alalta vastaavaa kirjallisuutta ei kovin paljon löydy. Kevyessä musiikissa käytetään myös enemmän ilmaisua musiikin tekeminen säveltämisen sijaan. Musiikin tekemiseen liittyy mielestäni enemmän yhdessä työstäminen ja

improvisointi kuin säveltämiseen. Tässä työssä käytän kuitenkin molempia sanoja synonyymeinä. Määrittelen musiikin tekemisen yhdessä musiikin parissa olemisena, uuden luomisena ja erilaisten musiikillisten ideoiden yhteensovittamisena. Säveltämisellä tarkoitan uusien musiikillisten aihoiden kehittämistä. Ne syntyvät joko omalla soittimella improvisoiden, tai ne saattavat alkaa soida mielessä silloin, kun itsellä on jotain muuta puuhasteltavaa.

Näyttää siltä, että keskeinen ero klassisen ja kevyen musiikin välillä on näiden tyylilajien suhde nuotteihin. Klassisessa musiikissa nuotit ovat tärkeämmässä asemassa, kun taas kevyessä musiikissa ne ovat enemmänkin viitteellisiä ja muistin apuna. Siksi varmaan itse säveltämisenkin luonne on hyvin erilainen. Klassisen musiikin säveltäjä jättää muusikolle lähinnä vain tulkinnallista tilaa, mutta kevyeltä muusikolta odotetaan että hän tuo kappaleen valmistusprosessiin itsekin jotain uutta musiikillisesti.

3.5 Sovittaminen

Meidän projektissamme sovittaminen tarkoitti lähinnä jousistemmojen kirjoittamista sekä kappaleen ja tunnelman kuvailua bändille. Työparini kirjoitti kaikki jousisovitukset ,ja hän myös toi lisää ideoita minun kirjoittamiini piano-osuuksiin. Ennen harjoituksia lähetimme kitaristille ja rumpalille zoom-nauhurilla nauhoitettuja ensimmäisiä versioita kappaleista, jolloin he pystyivät kuuntelemaan ne etukäteen ja ideoimaan omia osuuksiaan jo ennen ensimmäisiä harjoituksia.

Korhonen lähestyy sovittamista kuuntelemalla kappaletta kuulijan korvin. Hän miettii, mitä kappaleesta mahdollisesti puuttuu, mitä siihen toivoisi lisää.

Bändiharjoituksissa sovittaminen sujuu ikään kuin itsestään. Ensin hän kuvailee kappaleen tunnelmaa muusikoille, ja he soittavat eläytyen siihen. Jos sovitukseen tarvitaan soitinta, jota itse ei osaa soittaa, voi säveltää myös pelkkien mielikuvien avulla.

Joskus sovittaminen voi viedä kappaletta aivan toiseen tyylisuuntaan kuin alunperin oli tarkoitus. Välillä on myös tarpeen kuunnella omaa sovitettua kappalettaan ikään kuin ulkopuolisen korvin ja osata suhtautua siihen sopivalla

kriittisyydellä. Omaa demoa kuunnellessa voi miettiä, mikä osio kuulostaa hyvältä, mihin tulisi jotain uutta lisätä ja mistä voisi ottaa jotain pois.

Oman lisänsä kappaleisiin tuovat myös uudet soittajat. Ensimmäinen harjoittelemamme kappale, My side of the story, kuulosti sovittamisen jälkeen hyvin erilaiselta kuin ensimmäisenä piano-lauluversiona. Työparini on tehnyt piano-osuuksista omat sovituksensa ja tuonut myös omia ideoitaan mukaan. Alussa mietin, kuinka paljon kappaleen idea voi prosessin aikana muuttua, mutta projektin edetessä olen tullut siihen tulokseen, että sillä ei ole merkitystä. Tärkeintä on, että uudet ideat tukevat kappaleen alkuperäistä tunnelmaa.

3.6 Nauhoittaminen

Aloitimme nauhoitusprosessin äänimiehemme kotistudiossa. Varsinaiselle studiolla pääsimme vasta noin seitsemän kuukauden päästä harjoitusten alkamisesta. Nauhoitimme aluksi piano- ja lauluraidat, jonka jälkeen lisäsimme jouset ja lisää lauluraitoja.

Vaikka voisi kuvitella, että kappaleen valmistumisen vaiheet seuraavat toisiaan kronologisessa järjestyksessä, näin ei kuitenkaan monesti ole. Jyväskylän yliopiston julkaisemassa Beatlestudies-tutkimuksessa on kuvattu The Beatlesille tyypillinen polku kappaleiden sävellys- ja sanoitusvaiheesta valmiiksi levyksi. Vaikka prosessi näennäisesti menee eteenpäin, joudutaan silti usein palaamaan edelliseen vaiheeseen tai jopa sitä edeltävään vaiheeseen. Esimerkiksi sovittaessa joudutaan kirjoittamaan kappaleita uudelleen tai miksausvaiheessa joudutaan uusimaan sovituksia.

Kappaleet Beatles levyille valmistui myös useasti kolmessa erässä. Kun ensimmäisiä kappaleita oltiin jo nauhoittamassa, alkoi uusien kappaleiden kirjoitus. (Heinonen, Eerola, Koskimäki & Nurmesjärvi, 1998, 11)

Vaikka Beatlesin aikainen tekniikka eroaa suuresti nykytekniikasta, ja vaikka he tekivät musiikkia tuolloin jo ammatikseen, oli mielenkiintoista huomata yhtymäkohtia heidän prosessinsa ja meidän prosessimme välillä. Aloitimme nauhoitusprosessin kahdella kappaleella, minkä lomassa kirjoitimme myös uusia kappaleita. Myöhemmin saatoimme vielä palata vanhempiin kappaleisiin

sovittamalla niitä uudelleen. Virtanenkin toteaa, että prosessi voi näyttää hyvin kaoottiselta silloin, kun on itse sen keskellä, mutta usein jälkeenpäin sitä tarkastellessa näkee sen etenemisen selkeämmin.

Kuten Suntolakin toteaa kirjassaan, jokainen projekti on erilainen ja niin on myös sen äänitysprosessi (Suntola, 2004, 47). Äänitysjärjestykseen on enemmänkin yleisiä ohjenuoria kuin varsinaisia sääntöjä. Jokainen nauhoitusprosessi kuitenkin eroaa muista, eikä sille ole yhtä selvää kaavaa. Prosessi voi edetä monella eri tavalla, ja se riippuu täysin yhtyeen kokoonpanosta, musiikkityylistä ja tekniikasta, jota käytetään. Korhonen kertoo haastattelussaan, että oman yhtyeensä kanssa he nauhoittavat mielellään yhteis- eikä erillisnauhoituksella. Hänen mielestään bändin omaperäinen soundi tulee silloin paremmin esille eikä tulos ole liian hiottu. Tämäkin nauhoitusmuoto voi olla ongelmallinen, jos esimerkiksi rummut vuotavat laulumikrofoneihin, mikä vaikeuttaa uusia ottoja ja myöhemmin myös miksaamista. (Mäkelä & Larmola, 2009, 141). Tällöin myöskään yksittäisen raidan tuplaaminen ei ole mahdollista. Oman bändimme kohdalla päädyimme erillisnauhoitukseen lyhyen harjoitteluajan vuoksi.

Tekniikan kanssa voi lisäksi tulla odottamattomia yllätyksiä, joiden vuoksi alkuperäiset suunnitelmat voivat kariutua. Äänimiehemme sanoikin hyväksi perussäännöksi, että jos uskot kappaleen tulevan valmiiksi yhdessä päivässä, varaa studio kahdeksi päiväksi. Tämä sääntö piti meidän kohdallamme melko hyvin paikkansa.

Kun muusikot ovat osuutensa hoitaneet studiolla alkaa äänimiehen seuraava osuus, jolloin hän editoi, miksa ja masteroi nauhoitetut raidat. Editointivaiheessa leikataan raidoista pois tyhjät kohdat, ja jos ottoja on useampia, valitaan niistä parhaat valmiiseen versioon. Miksatessa säädetään äänenvoimakkuustasapainoa, eli säädetään kappaleen äänimaisemaa siten, että siitä tulee yhtenäinen ja selkeä. Miksatessa haetaan myös eri soittimien ominaisääntä ja katsotaan, että ne eivät soi samoilla taajuuksilla. Masterointivaiheessa korjataan taajuusvastetta, supistetaan dynamiikkaa ja leikataan kovimpia äänenvoimakkuuspiikkejä pois, mutta tässä tapauksessa nämä tehdään kaikille soittimille yhtä aikaa. (Katajamäki, 2012).

4 POHDINTOJA MATKAN VARRELTA

4.1 Eteneekö prosessi samalla tavalla?

Vastaus on, että sessioiden määrän kasvaessa kokemus ja vauhti yleensä kasvavat (Mäkelä & Larmola, 2009, 193). Studiolla ollessa on kuitenkin turha kiirehtiä, sillä tärkeintä on, että muusikoilla ja äänittäjällä on rento ja varma olo. Tärkeää on myös se, että studiolle tullessaan muusikot osaavat osuutensa, jolloin aikaa ei tuhlaannu kappaleiden harjoitteluun.

Haastateltavani olivat hieman eri mieltä prosessien etenemisestä. Kaksi kolmesta oli sitä mieltä, että jokainen prosessi on omanlaisensa, eikä kahta samanlaista ole. Laine lisää vielä, että samanlaiset olosuhteet eivät myöskään takaa samanlaista lopputulosta. Haastattelemani muusikot kuitenkin korostavat myös sitä, että nauhoittaessa on tärkeää se, että kappaleet on etukäteen harjoiteltu hyvin ja että studiolla on hyvä ilmapiiri. Tällöin stressitekijät ovat pienemmät, ja soittaminen ja laulaminenkin sujuvat paremmin.

4.2 Milloin kappale on valmis?

Välillä oman prosessimme aikana tuntui, että kappaleiden työstämistä, muokkaamista ja sovittamista olisi voinut jatkaa loputtomiin. Usein kävi mielessä se, mistä tiedän, milloin kappale on valmis. Täytyykö työstäminen vain jossain vaiheessa lopettaa?

Haastattelussa Virtanen kertoi kuulleensa määritelmän, jonka mukaan kappale on valmis silloin, kun se on julkaistu. Julkaisu voi tarkoittaa kappaleen julkaisemista levyllä tai sen esittämistä konsertissa. Kun yleisö on kuullut kappaleen tietynlaisena levyllä tai konsertissa, he myös odottavat kuulevansa sen samanlaisena seuraavalla kerralla. Korhonen kertoi käyttävänsä usein ulkopuolista kuulijaa, kuten esimerkiksi tuottajaa tai perheenjäsentä kuuntelemaan mielestään valmista kappaletta. Muusikon on välillä vaikea asettua ulkopuolisen kuuntelijan asemaan, joten tällöin juuri näistä henkilöistä, jotka eivät ole olleet yhtä tiiviisti prosessissa mukana, on paljon apua. Lopuksi Virtanen toteaa, että kappale on kuin lapsi, josta täytyy jossain vaiheessa päästää irti. Sillä on sen jälkeen oma elämä.

4.3 Onko inspiraatio aina läsnä?

Prosessin keskellä tuli mietittyä inspiraation ja työnteon välistä hienoa rajaa. Olin ensimmäistä kertaa tilanteessa jossa musiikintekemistä rajoittavat yhdessä sovitut päivämäärät ja velvoitteet. En enää voinutkaan kirjoitella sanoituksia silloin, kun olin inspiraation vallassa, vaan joskus oli vain istuttava alas ja hiottava sanoitukset viimein loppuun ennen seuraavaa nauhoituskertaa. Välillä oli siis työskenneltävä ilman suurempaa inspiraatiota. Vaikka kappaleen kirjoittaminen ja ajatus jokaisessa tapauksessa alkoi inspiraation vallassa, ei sitä tunnetta kuitenkaan riittänyt niiden viimeiseen viimeistelyyn asti.

Harvey kuvaa kirjassaan inspiraatiota luovan prosessin katalysaattoriksi, johon sisältyy ripaus salaperäisyyttä. Hänen mukaansa säveltäjä työstää kappaleitaan tiedostamattaan koko ajan, mutta inspiraatioksi kutsutaan hetkeä, jolloin nuo ajatukset vihdoinkin kirkastuvat selvästi uudeksi musiikilliseksi aihioiksi. (Harvey, 1999, 1)

Inspiraatio ei tule pyytämällä, mutta kokeneet muusikot voivat harjoituksen kautta ja vuosien kokemuksella päästä tähän tilaan helpommin kuin vasta-alkajat (Harvey, 1999, 75,76).

Aina muusikko ei voi kuitenkaan jäädä odottamaan inspiraatiota, varsinkaan jos hän työskentelee jo ammattitasolla. Heinosen ym. mukaan itse kappaleiden syntyminen vaikuttaa kolme seikkaa: ammatilliset paineet, esteettiset tavoitteet ja henkilökohtaiset kokemukset. Luovan prosessin kannalta on mielenkiintoista, että sen edetessä aikarajoja ja määräaikoja tulee aina vain enemmän. Studio täytyy varata etukäteen, ja tarvittavat ihmiset täytyy saada koolle tietyksi ajaksi. Silloin luovuudelle ei ole enää yhtä paljon tilaa kuin aivan prosessin alussa, vaan noihin määräaikoihin mennessä on saatava valmiiksi kappaleita ja sovituksia, oli inspiraatiota tai ei. (Heinonen, Eerola, Koskimäki & Nurmesjärvi, 1998.)

Välillä omiakin kappaleita työstäessäni inspiraatio tuntui olevan hukassa. Aikataulujen vuoksi kappaleita oli vietävä eteenpäin, vaikka uusia ideoita ei vielä kristallinkirkkaana ollutkaan mielessä. Silloin oli vain istuttava alas kynän ja paperin kanssa ja kuunneltava kappaleen demoversiota ja yrittettävä parhaansa mukaan virittäytyä tunnelmaan. Usein tämä toimikin.

Alkusyksystä, kun kappaleet olivat lyriikan, melodian ja sointujen puolesta valmiina, tuli hetkeksi tyhjä olo. Seuraava askel ei ollutkaan aivan selvillä. Vasta joulun jälkeen, kun kappaleet olivat saaneet hautua mielessä ja soittamisesta oli ollut hieman taukoakin, ne alkoivat elää omaa elämäänsä. Ne alkoivat ikään kuin kertoa, mitä niille seuraavaksi tulisi tehdä! Kun soitimme työparini kanssa kappaleita läpi, kuulimme, mitä niistä vielä puuttuu. Sillä hetkellä tuntui, että uudenlainen prosessi lähti käyntiin. Kun kappaleen perusrunko on hallinnassa, voi siitä ruveta hieman poikkeamaan ja ideoimaan uutta.

4.4 Onko lopputulos erilainen kuin kuviteltiin?

Pääpiirteittäin prosessimme eteni siten, että toimme säveltäjäystäväni kanssa valmiin kappaleen harjoiteltavaksi. Tällöin kappale oli niin sanottuna sointulappuna, paperilla oli sanat ja soinnut. Yleensä myös melodia oli tässä vaiheessa valmiina. Bändiharjoituksissa yritimme kuvaila muille soittajille tunnelmaa, ja usein soitimme kappaleen heille malliksi. Kokeilun kautta oikeat kompit löytyivätkin, ja ideoita alkoi tulla kaikilta.

Kappaleet muuttuivat jonkin verran matkan varrella. Ensimmäiseltä pianodemolta biisin tunnistaa kyllä, joten alkuperäinen tunnelma kaikissa niissä on pysynyt. Rakenteet muuttuivat matkan varrella useastikin. Virtanenkin toteaa, että harvoin kappaleen tunnelma muuttuu täysin. Sovitus saattaa lopussa olla aivan erilainen kuin aloittaessa, mutta kappaleen alkuperäinen karakteri pysyy samana. Lopullinen versio voi jopa tukea ideaa paremmin.

5 PROJEKTIN JÄLKEEN

Tämän työn pariin minut johdatteli ajatus siitä, onko luovissa prosesseissa toistensa kanssa jotain yhteistä ja millaisista osa-alueista ne koostuvat. Kuten jo aiemmin mainitsin, klassisen musiikin säveltäjät ovat kirjoittaneet aiheesta paljon, mutta kevyen musiikin tekijät eivät niinkään. Siksi reflektoinkin tässä työssä omia kokemuksiani pääasiassa kolmen muusikon haastatteluista saamiini materiaaleihin. Näiden asioiden pohtiminen on selkeyttänyt prosessiani, ja toivonkin, että näiden oivallusten jälkeen seuraava projekti tulee olemaan helpompi.

Demon valmistusprosessi oli kaiken kaikkiaan melko opettavainen kokemus. Ensi kerralla samanlaiseen tilanteeseen osaa varautua paljon paremmin, ja jotkin osa-alueet varmaan sujuvatkin jo varmasti sutjakkaammin. Osan asioista tekisin seuraavalla kerralla toisin, esimerkiksi lauluraitojen nauhoituksen siirtäisin aikaisempaan ajankohtaan. Oletin myös, että kitaristin löytäminen bändiin ei olisi ongelma, mutta toisin kävi. Kaupungissa oli kitaristeja vain muutama, ja heillä oli muita kiireitä jo sen verran, etteivät he kerinneet mukaan projektiin. Vihdoin tavoitin nykyisen kitaristimme, ja hän lupautui mukaan. Demolla oli tarkoitus olla myös bassoraidat, mutta erilaisten väärinymmärrysten takia ne puuttuvat nauhalta.

Oli asioita, jotka olivat todellisuudessa helpompia kuin alun perin ajattelin, ja asioita jotka osoittautuivat käytännössä vaikeammiksi kuin olin osannut kuvitella. Ei ollut esimerkiksi itsestään selvää, että musikaaliset soittajat pystyvät soittamaan metronomin päälle ilman metronomia harjoittelemansa kappaleen. Tämän asian voisi ensi kerralla korjata nauhoittamalla demon yhteisnauhoituksella. Opin myöskin, että taukojen pidon tärkeyttä niin harjoituskuin nauhoitusvaiheessakaan ei tulisi aliarvioida. Pienikin hengähdystauko antaa uutta energiaa tekemiseen ja myös korville mahdollisuuden levähtää.

Aikataulujen asettaminen näin suurelle joukolle taas kuulosti alussa hyvin haastavalta, mutta saimme sovittua harjoitus- ja äänityspäivät yllättävän helposti. Mielenkiintoista oli myös huomata, millaiset roolit kenellekin projektin aikana muotoutuivat.

Projektin edetessä tarvittiin myös paineensietokykyä ja totuttelua siihen, että kaikki ei aina mene niin kuin oli alun perin suunniteltu. Aikataulut venyivät ja jollain viikolla oli mahdotonta saada koko bändiä samaan aikaan treenikämpälle. Silti olemme työparini kanssa tyytyväisiä lopputulokseen ja koko projektiin. Niin sanottua kökkähenkeä kaivattiin jokaiselta mukana olijalta, eikä lopputulos olisi ollu sama, jos yksikin mukana ollut henkilö olisi puuttunut. Oli myös ilo huomata, kuinka mielellään ihmiset lähtevät tämän kaltaisiin projekteihin mukaan.

Itse kappaleiden kirjoittaminen helpottui, mitä enemmän sitä teki. Oli helpompi tuottaa tekstiä ja musiikkia suodattamatta liikaa ja poimia tärkeimmät kohdat vasta jälkikäteen. Lisäksi bändin hioutuessa paremmin yhteen on helpompi työskennellä ja ideoida yhdessä. Olemme jo alkaneet työparini kanssa kirjoittaa uusia kappaleita, ja toivon mukaan voimme alkaa harjoitella niitä kohta jo koko bändin kanssa. Haaveissa olisi myös päästä soittamaan kappaleitamme konsertissa.

Tulin pohdinnoissani siihen tulokseen, että jokainen luova prosessi on varmasti hyvin erilainen, vaikka pääkohdissa yhteneväisyyksiä onkin. Erot johtuvat siitä, että lopputulokseen vaikuttavat hyvin monet tekijät. Näitä ovat esimerkiksi yhtyeen kokoonpano, kokemus, käytettävissä oleva aika ja olosuhteet.

Käytin työssäni aineistona myös projektin aikana kirjaamiani ajatuksia ja tunteita. Oli hauska huomata, kuinka näin jälkeenpäin kaikki vaiheet vaikuttavat selkeämmiltä kuin miltä ne silloin projektin keskellä itsestäni tuntuivat. Tämä huomio rohkaisee seuraavan vastaavan prosessin keskellä.

LÄHTEET

Beall, E. 2009. The billboard guide to writing and producing songs that sell. New York: Watson-Guption Publications.

Hako P. (toim.) 2002. Minä, säveltäjä 1. Nykysäveltäjät kirjoittavat työstään. Helsinki: Summa.

Harvey, J. 1999. Music and Inspiration. New York: Farrar, Straus and Giroux.

Heinonen, Y., Eerola, T., Koskimäki, J. & Nurmesjärvi, T. 1998. Beatlestudies 1. Jyväskylä: Kopijyvä.

Inglis, S. 2010. Get started in songwriting. London: The McGraw-Hill Companies.

Mäkelä, J.P & Larmola, K. 2009. Oma studio ja äänittämisen taito. Helsinki: Like.

Salo, H. 2006. Kahlekuningaslaji. Helsinki: Like.

Suntola, S. 2004. Luova äänitysprosessi. Helsinki: Idemco.

Torvinen J. & Tuovinen (toim.) 2002. Minä, säveltäjä 2: Nykysäveltäjät kertovat työstään. Helsinki: Summa.

Suulliset lähteet:

Katajamäki, Miikka. Musiikkiteknologi. Salpauksen Orimattilan toimipisteessä toteutetun äänityksen asiantuntija. Haastattelu. 13.10.2012. Lahti.

LIITTEET

LIITE 1 Esimerkkejä kappaleista

Ninny

A1-osa

Emaj7

Look at her, she's Ninny

Amaj7

It could be hard to spot her right now,

Emaj7

since she has almost turned invisible.

F#m7

H7

You can hear her silent whispers, if you sit still and listen.

F#m7

H7

Don't make a move, don't scare her away, she might scatter

Emaj7

Amaj7

Words are just letters combined

Emaj7

they don't mean a thing

Amaj7

they don't make any sense

F#m7

Once she thought that they ment

H7

she had faith

F#m7

Now faith is just a word too

H7

among the others

B-osa

C#m

This is the story of a girl called Ninny

F#m7

I wish someone would tell her

C#m

"Everything will be fine in the end my darling

F#m7

hold on to your dream"

A2-osa

F#m7

There will be someone to hold her hand

H7
she just doesn't know of it yet
F#m7 H7
Someone who without promising anything, would stay

B-osa
C#m
This is the story of a girl called Ninny
F#m7
I wish someone would tell her
C#m
"Everything will be fine in the end my love
F#m7
don't ever give up on dreaming"

E
Still the same story of a girl called Ninny
C#m
could you be the one to tell her
E
To have someone to trust, must you trust
yourself first
C#m
she doesn't have a clue

C-osa
D E
A paper once crumbled won't ever look like new again
Dmaj7 E
It will take some time but you'll see she'll try her best

A3-osa
Emaj7
Look at her, she's Ninny
Amaj7
It easier to spot her right now
G#m F#m7
since she has almost turned visible
Dmaj7 C#m
When she's singing and laughing you can see her blushing
Hm7 F#m7 H7
You can now see the colour of her golden hair too

A7

Here and now

A1-osa

Gm sus2 A b
Here and now everything is fine
The only thing you can't rush; it is the time
We are both here and now, just in different
E b F
time and place

B-osa

Am Em C Fmaj7
"Out of sight, out of mind", that's what they say
Another old phrase that just doesn't apply to me
Am Em C D
The shade of a dream now colouring everything

F G Am F G C
The same thing that brought us together is now keeping us apart.

A2-osa

Gmsus2 Am
Come and enter my here and now
I've sent thousand wishes, whispers and shouts
E b F
Oh, they've gone so bittersweet along the years

B-osa

Am Em C Fmaj7
"Out of sight, out of mind", that's what they say
Just another old phrase that doesn't apply to me
Am Em C D
The shade of a dream now colouring everything

F G Am F G C
This same thing that brought us together is now keeping us apart.

C-osa

A b G G b D b
I'll imagine you're here with me, eventhough you are nowhere near
C G H E Am
Your name like a tattoo on my heart

LIITE 2 Tiivistetty kuvaus prosessista

	Henkilöt mukana	Kappaleet	Nauhoitus	Muuta
2011				
Heinäkuu	Äänimies	My side of the story		
Elokuu				
Syyskuu	Äänimies, työpari	My side of the story, My song		Kappaleiden harjoittelua työparini kanssa
Lokakuu	Äänimies, työpari	My side of the story, My song, Fields of Sorrow, Ninny	Ensimmäiset nauhoitukset äänimiehemme kotistudiolla. My side of the story ja My song.	Uusi kappale harjoiteltavana, Fields of Sorrow. Kappaleen Ninny kirjoittamista.
Marraskuu	Äänimies, työpari	My side of the story, My song, Fields of Sorrow, Ninny	Fields of sorrown ja Ninnyn nauhoitus äänimiehen kotona	Valmiisiin oleviin kappaleisiin stemmojen ja sovitusten rakentelua. Ninnyn jousi sovitukset valmiina.
Joulukuu	Äänimies, työpari. Lisäksi muusikot konserttia varten (jousitrio ja huilu).			Ninny kappaleen harjoittelu uusien muusikoiden kanssa ja esiintyminen.
2012				
Tammikuu	Äänimies, työpari, rumpali			Kahden keskesten harjoitusten lisäksi bändiharjoitukset.

Helmikuu	Äänimies, työpari, rumpali	My side of the story, My song, Fields of Sorrow, Ninny ja Here and now		Uuden kappaleen kirjoittamista ja vanhojen harjoittelua.
Maaliskuu	Äänimies, työpari, rumpali, kitaristi	My side of the story, My song, Fields of Sorrow, Ninny ja Here and now		Bändiharjoitukset kerran viikossa.
Huhtikuu	Äänimies, työpari, rumpali, kitaristi	My side of the story, My song, Fields of Sorrow, Ninny ja Here and now		Bändiharjoitukset kerran viikossa.
Toukokuu	Äänimies, työpari, rumpali, kitaristi	My side of the story, My song, Fields of Sorrow, Ninny ja Here and now	Alkukuusta lopullisten piano ja lauluraitojen äänitystä musiikkiopistolla. Loppukuusta jousien ja rumpuraitojen äänitys Orimattilassa.	
Kesäkuu	Äänimies, työpari, rumpali, kitaristi	My side of the story, My song, Fields of Sorrow, Ninny ja Here and now	Lopullisten kitara raitojen äänitys.	
Heinäkuu	Äänimies, työpari		Huiluraidan ja stemmojen äänitystä kotistudiolla	
Elokuu	Äänimies, työpari			Uusien kappaleiden ideointia ja kirjoitusta
Syyskuu	Äänimies, työpari			
Lokakuu	Äänimies, työpari			Valmis demo viimeistelynä

LIITE 3 Demo äänite